Palestyna i Bliski Wschód

czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym Palestyny i Bliskiego Wschodu

Komitet redakcyjny: Leon Lewite, Józef Thon.

Rok VI Warszawa, lipiec 1937 Nr 7.

TREŚĆ NUMERU:

U PROGU HISTORYCZNYCH DECYZYJ

Dnia 8-go lipca 1937 zostało ogłoszone sprawozdanie Komisji Królewskiej odnoszące się do całokształtu problemu palestyńskiego.

Po przesłuchaniu kilkudziesięciu osobistości żydowskich, angielskich i arabskich, opracowała Komisja Królewska, powołana dla zbadania przyczyn ostatnich rozruchów arabskich w Palestynie, bardzo obszerny, bo przeszło 400 stronicowy raport dla Rządu Wielkiej Brytanii. Raport ten został jednocześnie ogłoszony z wytycznymi przyszłej polityki Rządu Angielskiego w odniesieniu do problemu palestyńskiego.

W wyniku ogłoszenia raportu odbyła się w obu izbach angielskiego parlamentu szeroka dyskusja, zakończona przyjęciem rezolucji, zgadzających się na przekazanie problemów do rozpatrzenia powołanym do tego ciałom międzynarodowym, a to Komisji Mandatowej i Radzie Ligi Narodów.

W ten sposób przedstawia się po krótce strona formalna problemu, związanego z ogłoszeniem raportu Komisji Królewskiej, zalecającego, jak wiadomo, podział Palestyny na suwerenne państwo żydowskie, przyłączenie części arabskiej do Transjordanii, oraz wyłączenie miejsc świętych, jako mandatu angielskiego.

Dnia 3-go sierpnia 1937 r. zbiera się w Zurychu XX Kongres Syjonistyczny, który w imieniu Agencji Żydowskiej, powołanej z mocy praw międzynarodowych do decydowania w imieniu narodu żydowskiego, zajmie stanowisko wobec sprawozdania Komisji Królewskiej.

Decyzje, które będą powzięte zarówno przez przedstawicielstwo narodu żydowskiego, jak i przez Rząd i parlament Wielkiej Brytanii, jak wreszcie przez Ligę Narodów, będą miały historyczną doniosłość. W obliczu tych decyzyj znajdujemy się dziś wszyscy, którzy jesteśmy związani z odbudową Palestyny.

Niechaj nam wolno będzie wyrazić najgłębsze przekonanie, że decyzje te będą owiane duchem sprawiedliwości dziejowej i przywrócą narodowi żydowskiemu jego dawną świetność w Niepodległej Ojczyźnie.

Józef Thon.

Dr. B. T. WURZEL
Hajfa.

UWAGI NA TEMAT KONIECZNOŚCI RACJONALNEJ POLITYKI KRYZYSOWEJ

Wyrażenia kapitał narodowy, kapitał publiczny itp., będą w poniższym artykule stosowane nie tylko do oznaczenia funduszów narodowych (szczególnie KK i KH), lecz na ogół do kapitału, obracanego na cele narodowo-gospodarcze, nawet, gdy jest inwestowany w przedsiębiorstwach, które są obliczone na godziwy zysk (np. Palestine Economic Corporation).

OBECNA SYTUACJA W PALESTYNIE.

Kryzys przeżywany obecnie przez Palestynę został niewątpliwie spowodowany przez czynniki zewnętrzne, a mianowicie: wojnę włosko-abisyńską, ograniczenia dewizowe wprowadzone w Polsce, a przede wszystkim rozruchy arabskie. Pomimo to jednak nie można ominąć zasadniczych przyczyn kryzysów, mających swe korzenie w koniunkturach okresu 1932—1935. Zostało bowiem stwierdzone, że koniunktura tego okresu, jak również cały przebieg procesu gospodarczego był uwarunkowany przez wzrastającą imigrację i coraz bardziej rosnący przypływ kapitałów. Że jednak w pewnym momencie musi wzrost tych obu czynników ustać, zaistnieje więc konieczność wybuchu kryzysu. Imigracja roku 1935 około 62.000 osób zdaje się być punktem kulminacyjnym w tej dziedzinie.

Następnie należy podkreślić znaczną przewagę czynnika miejskiego nad wiejskim we współczesnej kolonizacji Palestyny: w ciągu 5-u lat (1931—1936) wzrosła żydowska ludność miejska ze 132.000 do 306.000 osób. Rzecz zrozumiała, że całe gospodarstwo nastawione było na zaspokojenie potrzeb tej imigracji oraz przywiezionego kapitału. Jest to przeto typowy kryzys strukturalny, który ogarnąwszy gospodarkę miejską oszczędził gałąź rolniczą. Należy przy tym zaznaczyć, że przemysł budowlany nastawiony był wyłącznie na imigrację, przy czym na każdego robotnika budowlanego znalazło pracę dwóch robotników w gałęziach pokrewnych. Cały szereg przemysłów (np. meblarstwo) i większa część przedsiębiorstw handlowych opierała swój byt jedynie na tym, że imigranci musieli się na nowo urządzać.

Spekulacja gruntami i domami wniosła do gospodarstwa bardzo wiele pieniędzy: zarówno bezpośrednio przez zakupy, jak i pośrednio. Większość urzędników prywatnych (którzy w roku 1935 stanowili około 4% wszystkich pracowników), drukarni, adwokatów, właścicieli taksó-

wek, przedsiębiorstw budowlanych, znalazła zajęcie głównie dzięki spekulacji gruntowej. Również przemysł hotelarski i restauracyjny czerpał swe soki z turystyki „spekulacyjnej“.

Z powyższego nie wynika bynajmniej, iż struktura gospodarstwa palestyńskiego była niezdrowa. Z tego wynika jedynie, że gospodarstwo opierało się przeważnie na czynniku imigracyjnym, i że obecnie gospodarstwo musi ulec modyfikacji. Następna imigracja bowiem, jakkolwiek wielka będzie jej cyfra absolutna, będzie mniejsza, niż obecna. Stwierdza to, że kapitał i praca, które dotychczas pracowały dla imigracji, muszą wyszukać sobie nowych terenów działalności. Gospodarstwo musi się dostosować do nowych warunków. Jak taka modyfikacja, która, że tak powiemy, odbywa się samorzutnie, wygląda w praktyce, jakie ma ona znaczenie dla zainteresowanych ludzi i kapitałów, nie wymaga chyba bliższego omówienia. Aby zobrazować zakres procesu, zachodzącego w gospodarstwie palestyńskim, podamy kilka danych Urzędu Statystycznego Agencji Żydowskiej pod koniec roku 1936: W tym okresie było w budownictwie zatrudnionych 36.000 osób. Z tej liczby znajdzie pracę w bliższej przyszłości nie wiele więcej niż 50%, czyli 18.000 osób. Z przemysłu transportowego czerpie utrzymanie 21.000 osób. Możemy przyjąć, że pomimo zmniejszonej produkcji budowlanej, pozostanie w transporcie 70%, czyli 15.000 pracowników (łącznie z zatrudnionymi w czasie zbierania pomarańczy). Następnie — pomimo zastoju w budownictwie i spadku siły nabywczej, 70% zatrudnionych w handlu, czyli 58.000, czynni będą nadal w handlu. W ten sposób otrzymamy 50.000 osób (18.000 z budownictwa, 6.000 z przemysłu transportowego, 25.000 z handlu), które nie tylko będą czasowo bezrobotne, lecz w ogóle zostaną usunięte z tych dziedzin i będą musiały szukać nowych zawodów. Powyższe obliczenia mogą oczywiście określić ilość pozbawionych pracy, jedynie w przybliżeniu. Gdyby się one okazały przesadzonymi, należy uwzględnić, że robotnicy i pracownicy w wymienionych dziedzinach przeważnie nie są stale zatrudnieni. Oprócz tego należy wziąć pod uwagę, że niezależnie od powyższych obliczeń znajduje się obecnie około 10.000 osób, które są bezrobotne, względnie częściowo zatrudnione.

Otóż zagadnienie nie polega na tym, aby tym ludziom dać częściową pracę, lecz, aby ich włączyć do procesu gospodarczego. Muszą przeto powstać nowe możliwości produkcyjne, które zastąpią w gospodarstwie chociażby częściowo bodziec, dawany dotychczas przez imigrację. Nowy rozwój przemysłu uczyni nas nadto po części niezależnymi od przypływu kapitałów.

SPRAWY ROLNICZE.

Nigdy nie zanikała tendencja, że rolnictwo jest zdrową praproduk-

cją, i że w nim należy w razie potrzeby szukać ratunku. Już w czasie koniunktury nie brakowało głosów, pożądających kryzysu, któryby powodował powrót robotników na wieś. W samej rzeczy przemysł cytrusowy przyjął w roku 1936 około 2.000 robotników miejskich (oprócz 2—3 tys. emigrantów). Również w przyszłości będzie przemysł cytrusowy stanowił tego rodzaju klapę bezpieczeństwa dla miasta, ponieważ jego produkcja nie osiągnęła jeszcze najwyższego poziomu. W tym sensie możemy tu mówić o czynniku modyfikacyjnym. Jest tu jednak mało możliwości dla czynnej polityki gospodarczej — oprócz zapotrzebowania pracy żydowskiej. Nie zdaje się również możliwym zakładanie nowych plantacyj; na współpracę kapitału prywatnego, który byłby zdolny do akcji w szerszym zakresie, nie można liczyć. Nadomiar osiągnięte w roku bieżącym — mimo wojny w Hiszpanii i koniunktury w Anglii — niskie ceny na owoce cytrusowe nie pozwalają tu na śmiałe przewidywania.

Pozostaje więc mieszane gospodarstwo rolne — ulubieniec syjonizmu (produkcja mleka, jaj i warzyw) przez stosowanie gospodarki intensywnej. Założenie instytucji PASA i dalsze widoki pozwalają przypuszczać, że obecnie uważają rozpoczęcie działalności kolonizacyjnej za właściwe.

Kolonizacja rolna mogłaby przynieść gospodarce palestyńskiej pewne ułatwienie:

a) gdyby przy dalszej imigracji taka ilość ludzi mogła znaleźć zatrudnienie w rolnictwie, że zrównoważyłaby liczbę osób zwolnionych z pracy w zawodach miejskich;

b) gdyby przy wstrzymaniu imigracji lub przy „małej“ imigracji tyluż zwolnionych mogło przyjść na wieś, aby dzięki rozszerzeniu rynku wiejskiego zwolnieni, pozostali w mieście, znaleźli zatrudnienie w powiększonej produkcji.

Osiedla rolnicze tworzą dla zawodów miejskich tylko niewielkie możliwości egzystencji. Stara teoria syjonistyczna stała na stanowisku, że jedna na roli osiadła rodzina tworzyła miejsce dla dwóch rodzin miejskich. Jednakże nawet dr Ruppin, który tę maksymę wielokrotnie przytaczał — ostatnio na Kongresie Praskim w 1933 — stosuje obecnie inne kryteria. Doświadczenie nas nauczyło, że osiedleńcy w Palestynie mają tylko niewielką siłę nabywczą, a więc tworzą dla innych zawodów niewielkie egzystencje życiowe.

Przypuśćmy, że w pewnym momencie przy kolonizacji 30.000 zwolnionych pozostali w liczbie 20.000 będą urządzeni w mieście. Wówczas jednakże osiedlenie 30.000 osób na wsi spowodowałoby zdwojenie obecnej produkcji rolniczej (oprócz pomarańczy). W tym miejscu stajemy przed kwestią zasadniczą kolonizacji rolnej, dotyczącej zbytu produkcji po cenach opłacalnych. Już zimą 1935/36 r. zagadnienie zbytu było ostre. Pozostawiono już wtedy część warzyw na polach, ponieważ zbieranie i wy-

syłka ich się nie kalkulowała. Położenie na rynku mleczarskim było takie, że D. Horowitz, miarodajny w tej dziedzinie specjalista, radził powiększyć zbyt mleka przez sprzedaż taniego mleka dzieciom szkolnym przy pomocy subwencji. Sytuacja ta na skutek arabskiego strajku została uratowana. W każdym bądź razie wysokie ceny żydowskich produktów rolniczych stanowią trudne do zniesienia obciążenie spożywcy miejskiego. Przy zmniejszonej sile nabywczej będzie apel do uczuć patriotycznych coraz mniej skuteczny.

Kilka następujących przykładów ilustruje, jak wielkie są ofiary, których się wymaga od spożywcy żydowskiego, kiedy się żąda wykluczenia produktów arabskich: cena marchwi syryjskiej wynosiła za kg. 2,8 do 4,6 piastrów, marchwi z żydowskich osiedli 6,8 — 8,9, kalafiorów syryjskich 2,8—4,6, kalafiorów z żydowskich osiedli 6,3—7,5. Czy można przy takiej sytuacji narzucić cła ochronne?

Obecne zwyżki cen światowych mogą wywrzeć niewielki tylko wpływ na ceny produktów rolnictwa żydowskiego, gdyż są one (oprócz masła i sera) uniezależnione od sytuacji na rynku światowym. Zapotrzebowanie miejskie określone przez siłę nabywczą jest u nich obok konkurencji arabskiej najważniejszym czynnikiem kształtowania się cen, przy czym tendencja rozwojowa siły nabywczej miejskiej nie pozwala przewidywać pomyślnego kształtowania się cen. Zresztą gdyby nawet kolonizacja rolna w skromnych rozmiarach była gospodarczo zdrowa, to byłoby to tylko rozwiązaniem kwestii dla osób bezpośrednio zainteresowanych. Ponieważ bowiem rolnictwo wytwarza niewielkie możliwości bytu dla innych warstw, to ma być ono z punktu widzenia narodowego rozpatrywane za „niegospodarcze“, zwłaszcza w czasach, kiedy muszą być tworzone niewielkimi środkami możliwości dla dziesiątków tysięcy osób. Ale również w innej jeszcze poważnej dziedzinie jest rolnictwo jałowe.

W czasach kryzysowych muszą być przy lokowaniu kapitałów społecznych i nawpółspołecznych niektóre zasady ściśle przestrzegane. Dla zwalczenia kryzysów nie rozporządzamy władzą, którą wykonywa gdzie indziej państwo na zasadzie swojej suwerenności. Nie możemy stosować ani środków przymusowych, ani też wpływać na obieg pieniężny. Z drugiej strony są nasze środki kierowania gospodarstwem niewielkie. Nasze fundusze mogą z własnej mocy tylko mało zdziałać, pomijając niektóre uzasadnione wyjątki, nie może być ich zadaniem w czasach kryzysowych tam działać, gdzie nie przyciągają z innych źródeł kapitałów dodatkowych. Fundusze powinny raczej być lokowane w tych dziedzinach, gdzie budzą uśpione siły gospodarcze, aby w ten sposób stworzyć możliwości produkcyjnego użycia wolnego kapitału. Albowiem tylko dzięki stworzeniu nowych gałęzi przemysłowych, i w ogóle produkcyjnych, może być zwalczony kryzys.

W dziedzinie rolnictwa kapitał narodowy spełnił swą misję dzięki daleko posuniętym eksperymentom, doprowadzono do tego, że rolnictwo wymaga w Palestynie wprawdzie cięższej (gdyż częściowo mniej znanej) pracy, niż inne zawody, ale nie jest już więcej pracą pionierską. Sprawa inwestowania kapitałów prywatnych w rolnictwie jest obecnie dzięki tym eksperymentom właściwie kwestią rentowności, lub przynajmniej możliwości dania egzystencji. Na skutek więc dalszych inwestycyj kapitałów publicznych nie będzie przeto w rolnictwie przyciągany kapitał dodatkowy do samodzielnego nakładu. Działalność kolonizatorska funduszów publicznych winna być obecnie uważana za „niegospodarczą" i zredukowana do minimum.

Nie jest to zapoznanie ważności rolnictwa dla dzieła odbudowy żydowskiej. Rolnictwo uważane jest bardzo słusznie za podwalinę odbudowy, rolnictwo jest społecznym fundamentem każdego zbiorowiska. Nie należy jednakże mieszać jego znaczenia społecznego z gospodarczym. Jego rola gospodarcza jest w czasach dzisiejszych wtórna. Gdyby nawet rolnictwo grało rolę pierwszorzędną, nie mogłoby być to jednakże decydującym względem tego, co ma być wpierw zrobione.

Utworzeniem gospodarstw wiejskich, których byt byłby wątpliwy, wiele nie zrobimy. Początkowo twierdzono, że tempo kolonizacji rolniczej określa tempo kolonizacji miejskiej. Teza ta została milcząco zaniechana nawet przez samego dr Ruppina, i nie można temu zaprzeczyć obecnie, że rozwój rolnictwa uwarukowany jest przez zapotrzebowanie miejskie, prawdziwe. A więc kolonizację rolniczą będzie można znów podjąć w czasie, kiedy całkowite gospodarstwo społeczne będzie się mogło mniej obejść bez kierowniczej inicjatywy naszych funduszów publicznych, niż to ma miejsce obecnie.

NAKRĘCANIE KONIUNKTURY ZA POMOCĄ „SZIKUN"
(budowy małych mieszkań).

Z rozpoczęciem obecnego kryzysu (jesień 1935) ograniczyły palestyńskie fundusze społeczne działalność swoją w miastach, prawie wyłącznie do popierania budowy małych domów, oraz szós. W roku 1936 inwestowano bezpośrednio około ŁP. 50.000, przy czym na rok 1937 przewidziano w budżecie zwyczajnym i nadzwyczajnym Agencji Żydowskiej na ten cel ogólną sumę ŁP. 70.000.

Budowa domów dla robotników wywierała od dłuższego czasu decydujący wpływ na naszą politykę gospodarczą. Dążenia, aby robotnika „odproletaryzować", łączyły się tu szczęśliwie z koniecznością wytworzenia pola do pracy. Oprócz tego pozostawił głód mieszkaniowy lat 1933/34 niezatarte wspomnienie zarówno w opinii publicznej, jak i w kołach miarodajnych. Obecnie jednakże właśnie w Palestynie nie jest sto-

sowana ze względów gospodarczych budowa domów, jako środek tworzenia pracy i „nakręcania" koniunktury, aczkolwiek droga ta winna być gdzie indziej uważana za wskazaną.

Rozważania społeczno-polityczne nie mogą być obecnie miarodajne pomimo, że nie można im odmówić wielkiego znaczenia. Albowiem najważniejszym zagadnieniem w chwili obecnej nie jest: jak otrzymuje robotnik lepsze mieszkanie, lecz: jak on utrzymuje możliwie ustabilizowane warunki pracy i egzystencji.

Obecnie zwiększone zaofiarowanie mieszkań nie wydaje się niezbędnym, celem wywarcia wpływów na zniżkę komornego. Zniżka ta jest automatycznym skutkiem spadku siły nabywczej, jak to stwierdza obecnie przykład Tel-Awiwu. Momenty psychologiczne, które hamowały spadek czynszów mieszkaniowych, ustępują coraz bardziej przed koniecznością gospodarczą. Na ogół zagadnienie wysokiego komornego musiało ustąpić przed kwestią opłacania komornego w ogóle. Już od roku stało się jasnym, w jakim kierunku sprawa się toczy. Kwestia mieszkaniowa była w swojej formie dotychczasowej jednorazowym skutkiem znacznej imigracji i funkcja ekonomiczna wysokiego komornego była o wiele ważniejsza od wzburzonej opinii publicznej. Obecnie wysokie komorne zostaje likwidowane na skutek działania kryzysu.

Trzecim motywem „szikunu" (budowy małych mieszkań), który swoją działalność stosuje również, jako jeden ze środków walki z kryzysem, polega na niewłaściwym stosowaniu metod zagranicznych na terenie Palestyny. W innych krajach powstają kryzysy gospodarcze na skutek zakorkowania rynków zbytu i uzewnętrzniają się za pomocą nadprodukcji (ew. podkonsumcji). Dlatego też wybiera się zagranicą chętnie budowę domów itp. dla „nakręcenia" koniunktury, ponieważ w ten sposób siła nabywcza ludności zwiększa się niezależnie od rzucenia na rynek dóbr gospodarczych. Wzmożona siła nabywcza uzewnętrznia się wówczas za pomocą zwiększonego zapotrzebowania, które ze swej strony prowadzi do zwiększenia produkcji i wchłonięcia bezrobotnych.

W Palestynie zwiększona siła nabywcza pociągnie za sobą nie wzrost produkcji, lecz raczej zwiększenie przywozu. Zaledwie ułamek nowej siły nabywczej wyjdzie palestyńskiemu aparatowi wytwórczemu na dobre, ponieważ Palestyna posiada tylko prymitywną gospodarkę. Kryzys Palestyny nie polega na nadprodukcji lub podkonsumcji, lecz na tym, że ludność żydowska zbyt mało produkuje w Palestynie, i jest uzależniona od rynków zagranicznych. Dlatego też należy uważać „nieprodukcyjność" budowy domów i dróg w warunkach palestyńskich za minus. Palestyna powinna przeto uczynić to, czego inne kraje w czasie kryzysu unikają, a mianowicie rozbudować produkcję.

Obecnie budownictwo mieszkaniowe nie może „nakręcić" koniun-

ktury w Palestynie, gdyż i tu również pozostaje kapitał społeczny izolowany, i nie może przyciągnąć wielkiej masy kapitałów prywatnych. Najwyżej będzie można otrzymać niewielkie sumy na obligacje, przy czym zniknie to wszystko jak kropla wody w morzu. W Palestynie jest obecnie budownictwo mieszkaniowe główną domeną kapitału prywatnego, który jednakże każe sobie za swą pracę dobrze zapłacić. Nie może to jednakże spowodować, aby z kapitałów społecznych budować domy dla względnie ograniczonej grupy ludzi, zamiast aby te pieniądze zużytkować dla odbudowy przyszłości za pomocą produktywizacji gospodarstwa.

ŚRODKI ZARADCZE.

Należy przede wszystkim stwierdzić, że kapitał narodowy ma za zadanie złączyć wytworzenie pracy z organizowaniem odnośnych placówek. Zadanie to może być spełnione przez kapitał narodowy tylko wówczas, kiedy skieruje zasoby we właściwe koryto ożywczej produkcji. Między innymi należałoby zwrócić uwagę na takie dziedziny, jak turystyka, drobny przemysł itp.

RUCH TURYSTÓW.

Aczkolwiek o tym ruchu wiele już pisano, jednakże nie opracowano właściwego planu działania. Zbytecznym mówić, jak sprawa obecnie się przedstawia. Nie wytworzono nic szczególnie przyciągającego dla turystyki międzynarodowej, tak że obecnie, jak i dawniej, tylko przyroda lub tradycja pozostaje jedyną atrakcją.

Co się tyczy prądu turystów żydowskich w latach ostatnich, to nie należy się poddać złudzeniom. Ruch ten turystyczny był raczej czymś połowicznym między pielgrzymstwem narodowym a wyjazdem dla interesu. W każdym razie nie turystyką w zwykłym sensie tego słowa. Najlepszym dowodem, że kraj w warunkach obecnych przedstawia mało siły przyciągającej dla turystów jest fakt, że tylko nieliczni spędzają dłuższy czas na jednym miejscu. Przy silnej konkurencji międzynarodowej na terenie turystyki wywrze Palestyna tylko wówczas dostateczną siłę przyciągającą, kiedy obok swoich naturalnych walorów będzie mogła zaofiarować również minimalny komfort, odpowiednią atmosferę, i inne pomyślne ku temu warunki. Obecnie posiada Palestyna nie więcej niż 6—7 hoteli, które na tę nazwę zasługują. Z nich tylko 3—4 posiada więcej niż 50 łóżek, wszystkie inne lokale mają charakter pensjonatów lub hoteli podrzędnych. Nadto brak w Palestynie, zwłaszcza w żydowskiej Palestynie, spokoju, tak pożądanego przez obcych. W Tel-Awiwie i Hajfie (pomimo Karmelu) nigdzie nie znajduje przybysz owej atmosfery spokoju i przytulności, której pragnie.

Taka „atmosfera“ może tylko wówczas powstać, kiedy turyści —

nie wojażerowie lub spekulanci — przybywają w ilości dostatecznej i tworzą własne środowisko. Stworzenie zaś odpowiednich warunków jest rzeczą palestyńczyków. Skala musi być dostatecznie duża, w przeciwnym bowiem razie kraj zdoła przyciągnąć zaledwie pojedyńczych turystów, szukających egzotyki, nie pozyska jednakże masy, która posiada ustabilizowane pojęcia o spokoju i komforcie.

Palestyński przemysł turystyczny może być obecnie porównany z małym zaniedbanym sklepikiem na bocznej ulicy. Można ofiarować chociażby dobry towar, ale gross publiczności będzie przedkładał czynić swoje zakupy w nowoczesnych sklepach. Co się zaoszczędza na komornem i urządzeniu, traci się stokrotnie na skutek miernych obrotów. Przede wszystkim należałoby otworzyć w Jerozolimie, Tel-Awiwie, Tyberiadzie i na Karmelu ośrodki turystyczne. W każdej z tych miejscowości trzebaby było założyć duże ogrody i stadiony, przynajmniej dobre korty tennisowe, tudzież wybudować hotele na 100—150 łóżek. Dla takich 4-ch miejscowości urządzi się odpowiednią reklamę i zorganizuje się wycieczki z Europy, podczas, gdy dotychczas urządzało się co najwyżej wycieczki z Polski w celach handlowych. Turysta otrzyma wówczas możność zwiedzania pamiątek historycznych i rzadkich widoków, jakich mu żaden inny kraj nie zdoła zaofiarować w takiej różnorodności (np. morze Martwe). Założenie takich ośrodków winno wynieść około ŁP. 300.000, oprócz wartości samego gruntu. Będzie już rzeczą Keren Kajemet dostarczyć gruntów, zysk narodowy będzie conajmniej tak duży, jak przy wydzierżawieniu dla celów budowlanych. Finansowanie mogłoby się opierać na zasadach stosowanych przez „szikun". ŁP. 100.000 byłyby dostarczone przez fundusze oficjalne, a resztę otrzymanoby przez subskrypcję nowych obligacyj. Należy się spodziewać, że emisja dla celów produkcyjnych znalazłaby lepszy oddźwięk wśród społeczeństwa, niż obligacje „szikun", w których nie bez racji odczuwa się filantropię. Skutek gospodarczy byłby następujący:

1) wytworzenie pracy, a więc ten sam rezultat, co przy „szikun";

2) założenie nowych placówek, które będą trwałe, a nie czasowe, jak przy budowie;

3) o ile napływ gości odpowie oczekiwaniom, to będzie to również wskazówką dla kapitału prywatnego.

Przy omawianiu sprawy ruchu turystycznego należy mieć przed oczyma, że prywatny kapitał palestyński nie jest w stanie pierwszy przystąpić do pracy. Doprowadzenie kraju do porządku dla ruchu turystycznego i wprowadzenie tegoż ruchu na rynek światowy przekracza mianowicie siłę i możliwości kapitalistów palestyńskich, rozporządzających sumami od ŁP. 1.000 — ŁP. 10.000;

4) jeśli nawet przyjmiemy, że plan ten dopiero później wykaże do-

bre rezultaty, nie można uważać budowy hoteli za niewłaściwą inwestycję. Hotel na 500 dobrych łóżek w stosunku do warunków tego kraju nie może być uważany za przesadnie duży. Zdaje się jednak, że nie ma tu żadnych podstaw do pesymizmu, i że są wszelkie widoki na rozkwit przemysłu turystycznego.

PRZEWAGA EKSPERYMENTÓW NAD TEORIĄ.

Przemysłowi hotelarskiemu poświęcono dlatego tyle miejsca, że ten szczęśliwie łączy odbudowę dla lat dalszych z natychmiastowym wytworzeniem pracy. Ma on również tę przewagę nad „szikunem", że „szikun" daje robotnikowi mieszkanie, a przemysł hotelarski placówkę pracy. Jednakże zadanie, przed którym obecnie stoimy, nie jest takie proste. Nowe możliwości ofiaruje tylko przemysł. Podczas kryzysu światowego zupełnie zapomniano, że:

„z punktu widzenia przemysłu całe rozumowanie o pojemności Palestyny nie jest na miejscu, i raz na zawsze powinno zejść z porządku dziennego".

Gdyż tylko przez zapomnienie można wytłomaczyć fakt, że popieranie tej gałęzi gospodarstwa w najlepszym razie — w trudnych warunkach kredytowych — kosztuje od 7% — 9%.

Właśnie obecnie rozwój przemysłu posiada szczególnie ważne znaczenie. Rolnictwo palestyńskie polega oprócz plantacyj cytrusowych na rynku wewnętrznym, otóż wewnętrzny rynek palestyński stoi obecnie na początku kurczenia się, co uniemożliwia jakiekolwiek znaczniejsze rozszerzenie rolnictwa, natomiast produkcja miejska nie jest w tej samej mierze uzależniona od rynku wewnętrznego, jak rolnictwo. Gdyby więc udało się stworzyć przemysł eksportowy i w ten sposób podnieść siłę nabywczą w miastach, to wówczas zdołanoby rozszerzyć rynek dla płodów rolniczych i wytworzyć podstawy do dalszego rozwoju gospodarstwa wiejskiego.

Kapitał prywatny nie jest na skutek swojej struktury zdolny do skutecznej pracy w tej dziedzinie. „Kapitalista" z kapitałem od ŁP. 1.000—5.000, — a tacy tworzą przeważającą większość, — nie może w obecnym świecie wielkiego przemysłu i handlu światowego, być promotorem. Brak mu zarówno właściwego wglądu w zawikłane warunki produkcji i podziału, jak również możliwości położenia kamienia węgielnego pod nową dziedzinę przemysłową. Oprócz tego należy uwzględnić, że w latach ostatnich zdobył pewne ważne doświadczenia, mianowicie, że się nie opłaca inwestować w przedsiębiorstwach przemysłowych.

Charakterystyczną dla niezdolności kapitału prywatnego zakładania nowych torów jest rezygnacja w tych dziedzinach, które w Palestynie powinny były być na pierwszym planie. Nie ma żadnej godnej zaznaczenia

produkcji pamiątek, które mogłyby znaleźć rynek na całym świecie, przy czym obcy muszą się zadawalniać tandetą pochodzenia jemenickiego lub japońskiego. Drukarstwo, przemysł konserw owocowych, fabryki papierosów i cygar, przemysł chemiczny — to wszystko istnieje głównie w syjonistycznej literaturze propagandowej. Na razie zadania te przekraczają słabe siły kapitalistów palestyńskich (ale stanowczo nie siłę kapitału jako całości).

Jedyną możliwością wytwarzania nowych dziedzin gospodarczych jest eksperymentowanie.

Przy udziale kapitału prywatnego, w razie potrzeby bez niego, musi kapitał narodowy zakładać fabryki, kształcić robotników, zdobywać rynki itd. To nie brzmi zbyt obiecująco, ale jest to jedyna droga. I nie jest to w dodatku tak kosztowne, jakby się mogło na pierwszy rzut oka zdawać. Sumą ŁP. 50.000—100.000 rocznie da się wiele zrobić. Jest to wprawdzie więcej, niż tzw. budżet Departamentu Przemysłowego Agencji Żydowskiej (około ŁP. 8.000) lub kapitał akcyjny, tzw. Banku Przemysłowego (ŁP. 10.000), ale stanowczo suma osiągalna.

Nie sposób jest wdawać się tu w szczegóły. Wymaga to najdokładniejszej znajomości dotychczasowych doświadczeń palestyńskiego przemysłu, ażeby móc osądzić, co jest specjalnie w chwili obecnej i co z punktu widzenia na przyszłość wskazane czynić. Wiadomości te wymagają specjalnego wglądu w sam interes, i takimi dysponować nie może „outsider“. Natomiast mogą tu być przytoczone dwa wnioski, na których racjonalna działalność przemysłu palestyńskiego powinna się opierać.

1) Palestyna nie może liczyć na wydatną pomoc państwową, z jakiej to korzystał przemysł w Egipcie, Turcji i także w Iranie. Palestyna więc powinna dać pierwszeństwo rozwojowi takich przemysłów, które od pomocy państwowej najmniej są zależne. To przemawia na korzyść przemysłów eksportowych, jakoże te od polityki celnej Rządu stosunkowo najmniej są uzależnione.

2) Palestyna winna również przy uprzemysłowieniu kraju wziąć pod uwagę przemysły, najbardziej odpowiadające psychice żydowskich kapitalistów. Kapitalista żydowski pragnie za kilka tysięcy funtów przynajmniej posiadać tę iluzję, że jest samodzielnym przedsiębiorcą... Oznacza to, że zakłady przemysłowe zakrojone na małą skalę są odpowiednią formą dla Palestyny. Ujemne strony małych fabryk musiały być wyrównane przez tworzenie organizacyj spółdzielczych.

Na zakończenie należy jeszcze na przykładzie wykazać, jak przy industrializacji kraju potrzebna jest pomoc funduszów narodowych. Przemysł artystyczny ma duże możliwości, dobre warunki rozwoju. Przede wszystkim jest on uniezależniony od źródeł zakupu surowców. Robocizna stanowi stosunkowo duży procent kosztów produkcji. Praca ta wy-

maga zręczności i inteligencji, jest nie trudna i odpowiada nastawieniu żydowskiego robotnika. Palestyna posiada specyficzną technikę pracy (jemenicka) i dużą ilość ludzi, którzy wykonywali w Europie tę pracę z pewnym powodzeniem. Najważniejszym jednak tu może jest napis „Made in Palestine", który to napis wszędzie, i nie tylko na Żydów, wywrze pewne wrażenie.

Celem jednak uplasowania tych towarów na rynkach świata, muszą być zakładane odpowiednie warsztaty, wynalezione atrakcyjne artykuły, stworzony pewien jednorodny styl, a przede wszystkim zorganizowana reklama i propaganda tej produkcji.

Wszystko to wymaga pieniędzy i ciężkiej organizacyjnej pracy, pracy pionerskiej, która nie może opierać się na doświadczeniach poczynionych gdzie indziej. Ośrodki sztuki i przemysłu artystycznego albowiem nie powstały nigdzie na „zamówienie", natomiast rozwinęły się stopniowo ze sztuki ludowej i pracowały dla dużych odbiorców, jak kościoły i dwory książęce. Palestyna musi stworzyć u siebie przemysł artystyczny syntetyczny, tak, jak stworzyła rolnictwo.

Sprawą funduszów narodowych jest sprowadzenie z zagranicy pierwszorzędnych specjalistów w tej dziedzinie, wykształcenie rzemieślników, finansowanie eksperymentów, stworzenie aparatu sprzedaży i znalezienie rynków zbytu. Gdy przemysł ten zostanie rozpoczęty, znajdą się i prywatne kapitały dla założenia nowych warsztatów produkcji, i mogłaby w ten sposób powstać kwitnąca gałąź przemysłowa.

Równie, jak w dziedzinie przemysłu artystycznego, tak i w innych dziedzinach przemysłu, powinny być podjęte eksperymenty, nieraz daremne, zazwyczaj przynoszące stratę, jeśli się chce je rozwinąć i zakroić na większą skalę.

Eksperyment jest słowem, które może posiadać mało i wiele treści, zależnie od tego, jak zostaje urzeczywistniony. Oczywiście byłoby o wiele przyjemniej zamiast niepewnego próbowania, móc polecić jakąś pewną drogę. Ale dla nowego kraju, jak Palestyna, nie może być takiej drogi.

Drogi, które wielu wydają się dobrymi i wypróbowanymi — rolnictwo i budownictwo — prowadzą na bezdroża. W kraju, który nie posiada prawie żadnych naturalnych złóż, z ludnością imigracyjną, bez specjalnego zawodowego wykształcenia, nie ma innej drogi, jak: p r ó b o w a ć. Również jak poszczególny imigrant często musi próbować, zmieniać zawód, tracić, dopóki znajduje w nowym kraju odpowiedni dla siebie zawód, tak również cały naród, jako całość, może tylko przez eksperymenty znaleźć odpowiednią drogę.

Tą odpowiednią drogą nie zawsze jest najpiękniejsza (rolnictwo), lub ta najłatwiejsza (budownictwo). Ale wędrowiec, którego zapasy żywności się szybko wyczerpują, nie winien szukać piękna, ani unikać trudu.

PALESTYNA W CYFRACH

KRÓTKI PRZEWODNIK STATYSTYCZNY, 1936.

Poniżej podajemy wyciągi ze statystyk odnośnie głównych dziedzin gospodarki palestyńskiej do końca roku 1936.

Obszar.

Ogólny obszar Palestyny — 26.158.000 dunamów.

Obszar po wyłączeniu jezior, rzek itp. — 25.483.000 dunamów.

Obszar Berszeby — 11.872.000 dunamów, tj. 46% ogólnego obszaru.

Zgodnie z danymi Departamentu Rolnictwa za rok 1932 obszar Palestyny (po wyłączeniu powierzchni wód) przedstawiał się, jak następuje:

Obszar uprawny (łącznie z lasami i obszarami majątków państwowych) — 8.492.291 dunamów.

Moczary i diuny — 239.338 dunamów.

Różne — 4.879.371 dunamów.

Obszary irygacyjne przedstawiały się wg. urzędowych danych, jak następuje:

Obszar pod uprawę zbóż — 123.939 dunamów.

Obszar pod uprawę warzyw — 34.897 dunamów.

Obszar pod uprawę owoców — 103.440 dunamów.

Według obliczeń dra Ruppina (w jego oświadczeniu przed Komisją Królewską) obszar irygacyjny wynosi 350.000 dunamów, a obszar nadający się do irygacji — 1.500.000 dunamów.

Obszar uprawny według definicji rządu odnosi się jedynie do ziemi, która może być uprawiana przez przeciętnego Araba fellacha, posługującego się posiadanymi obecnie narzędziami pracy. Obliczenia różnią się nawet oficjalnie w zależności od departamentów, które je przeprowadziły. Według raportu z 1930 r., opracowanego przez Komisarza Rolnictwa, obszar, nadający się pod uprawę, wynosi 12.233.000 dunamów i przedstawia się, jak następuje:

Obszar Berszeby — 1.641.000 dunamów.

Inne obszary — 6.544.000 dunamów.

Dyrektor Kontroli wykazuje w swoich raportach cyfrę 8.444.000 dunamów, tj. okręg Berszeby — 1.500.000 dunamów, inne okręgi — 7.120.000 dunamów.

Niedokładności w oficjalnych obliczeniach obszarów uprawnych uwidaczniają się w fakcie, że obliczenia ziemi uprawnej wg. statystyki zbiorów są wyższe, niż dane oficjalne odnośnie obszaru, nadającego się do uprawy.

Ludność.

Obliczenia oficjalne na dzień 1 stycznia 1937 wykazują ogólną ilość ludności 1.336.704, jak następuje:

Żydzi —	384.085
Arabowie osiedli —	916.066
Arabowie nomad. —	66.553

Żydowskie obliczenia nieoficjalne podają cyfrę ludności palestyńskiej nieco wyższą, mian. 1.354.000 osób, w następującym składzie:

Żydzi —	404.000
Arabowie osiedli —	880.000
Arabowie nomad. —	70.000

Struktura zawodowa ludności czynnej zgodnie ze spisem ludnościowym z roku 1931 przedstawia się, jak następuje:

	Ogółem	Żydzi	Arabowie i inni
	w procentach		
Rolnictwo	47,9	18,5	57,1
Przemysł	14,4	26,9	10,5
Ruch budowlany	4.3	7,6	3,3
Transport	5.7	4,9	6,0
Wolne zawody	4,7	11,1	2,7
Handel	10,4	16,0	8,6
Różne	12,6	15,0	11,8

Zgodnie z danymi żydowskiej Organizacji Robotniczej struktura zawodowa czynnej ludności żydowskiej przedstawiała się na dzień 1 stycznia 1936, jak następuje:

Rolnictwo —	16,1%
Przemysł —	24,5%
Ruch budowlany —	13,3%
Transport —	5,9%
Wolne zawody —	9,4%
Handel i in.	30,8%

Do stycznia 1937 roku na skutek wzrostu ilości żydowskich robotników rolnych z 5.500 do 12.000, ilość ludności żydowskiej, zatrudnionej w rolnictwie, wzrosła z 16% do 19—20%, podczas gdy ilość robotników budowlanych się zmniejszyła.

Obliczenia, odnoszące się tylko do ludności robotniczej (a nie całej pracującej), przedstawiają się, jak następuje:

Struktura robotników żydowskich	Styczeń 1936	Styczeń 1937
	%	%
Robotnicy rolni najemni	6,54	12,63
Robotnicy rolni osiedli	12,42	12,31
Przemysł	29,41	26,31
Ruch budowlany	16,47	10,05
Kamieniołomy	0,23	0,78
Porty i ruch okrętowy	0,76	1,68
Koleje, Poczta i Telegraf	1,00	1,05
Roboty publiczne rządowe i miejskie	0,23	2,10
Policja	0,47	0,52
Specjalna policja, dozorcy itd.	0,58	1,05
Transport na szosach i in.	7,64	7,36
Ogółem	**75,75**	**76,84**
Pracownicy w szkołach, urzędach i instytucjach medycznych	24.25	23,16

Imigracja.

Rok	Żydzi	Nie-Żydzi
1920	5,514	—
1921	9,149	—
1922	7,844	284
1923	7,421	570
1924	12,856	697
1925	33,801	840
1926	13,081	829
1927	2,713	882
1928	2,178	908
1929	5,249	1,317
1930	4,944	1,489
1931	4,075	1,458
1932	9.553	1,736
1933	30,327	1,649
1934	42,359	1,784
1935	61,854	2,293
1936	29,727	1.944

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców.

Rok	Żydzi	Muzułmanie	Chrześcijanie	Ogółem
1933	19,9	25,8	22.0	24,2
1934	20,7	19,9	17,3	19.7
1935	22,2	29,1	21,6	26,5
1936	20,9	33,2	23,7	28,8

Cyfry te oparte są na poniższych danych śmiertelności i urodzeń na 1000 mieszkańców:

Urodzenia na 1000 mieszkańców.

Rok	Żydzi	Muzułmanie	Chrześcijanie	Ogółem
1933	29.2	49,8	36,0	44,3
1934	30,2	46,6	33,6	41,6
1935	30,8	52.5	35,6	45.2
1936	29,7	53,1	36,3	44,9

Śmiertelność na 1000 mieszkańców.

Rok	Żydzi	Muzułmanie	Chrześcijanie	Ogółem
1933	9,3	24,0	14,0	20,1
1934	9,5	26,7	16,3	21,8
1935	8,6	23.5	14,0	18,6
1936	8,8	20,0	12,6	16,1

Rolnictwo.

	Zbiory (w tonach)		
	1934	1935	1936
Pszenica	82,855	103.000	76,059
Jęczmień	68,714	68,000	55,169
Durra	42,423	46,000	22,000
Sezam	2,633	6,902	1,847
Kasze	3,184	4,134	4,213
Kersane	3,922	8,765	7,378
Arbuzy	40,510	69,000	81,335
Warzywa	36,465	55,000	51,223
Figi	7,580	—	16,421
Winogrona	13,184	—	49,359
Migdały	1,490	—	3,910
Oliwki	25,000	8,818	13,941
Inne owoce	4.640	—	18,220
Owoce cytrusowe (eksport w skrzynkach)	5,549,211	7,767,704	—

Wartość produkcji rolniczej obliczana jest na ŁP. 7.000.000, z czego:

Zboża —	ŁP.	1.400.000
Owoce cytrusowe —	„	3.000.000
Warzywa —	„	500.000
Melony —	„	300.000
Jaja —	„	250.000

Wskaźnik życia ekonomicznego 1935—1936.
(1926 = 100).

	1935	1936
Przemysł		
Stan zatrudnienia w przedsiębiorstwach żydowskich	400	400
Eksport gotowych wyrobów (wyjąwszy mydło do prania)	497	600
Import surowców	212	212
Import maszyn	498	279
Ruch budowlany	760	464*
Handel		
Import	271	212
Eksport i reeksport	313	286
Przesyłki pocztowe	228**	269**
Transport		
Ruch okrętów zawijających do portów palestyńskich	320	239*
Towary transportowane koleją	223	194*
Samochody zarejestrowane	500	595
Import benzyny	683	606
Finanse		
Dochody Rządu	224**	338**
Obieg pieniędzy	566	495
Depozyty w bankach	400	425*
Różne		
Koszty utrzymania	65	67,8
Śmiertelność	76,2	66
Imigracja	1464	490
Spożycie elekryczności	2152	2799

*) Obliczenia szacunkowe.
**) Za lata 1934/35, 1935/36.

Obszary pod uprawę poszczególnych płodów rolnych.

Zboża	3.000.000	dun.
Oliwki	510.000	„
Sezam	340.000	„
Owoce cytrusowe	290.000	„
Winogrona	180.000	„
Figi	109.000	„
Warzywa	65.000	„
Różne	62.000	„

Żydowskie osiedla rolnicze.

Rok	Ilość osiedli	Obszar w dunamach	Ludność	% rolników do og. ludn.	Ilość dunam. na gł. ludn. roln.
1914	43	500,000	12,000	50%	83
1922	73	650,000	15,000	49%	88
1931	107	1,035,000	41,000	65%	38
1936	203	1,332,000	100,000	60%	22

Wartość produkcji żydowskich osiedli rolniczych obliczona na ŁP. 2.600.000, z czego:

	Ogółem	%
Zboża	150.000	11%
Owoce cytrus.	1.600.000	53%
Warzywa	150.000	25%
Jaja	100.000	33%

Sprzedaż spółdzielni „Tnuwa“.

Rok	Ogólna wartość	Produkty mleczarskie	Jaja
		litry.	szt.
1930	139,000	3,650,000	1,651,000
1936	547.000	17,682.000	12,000.000

Przemysł.

Rok	Ilość firm		Kapitał inwestyc.		Ilość zatrudnionych	
	żydowskich	arabskich	żydowski	arabski	Żydów	Arabów
1921	1,858	1,10[illegible]	Ł 500,000	Ł 600.000	4,580	6,000
1928	1,200	2,395	2,000,000	1,100,000	8,000	10,000
1936	4,615	3,000	8,600,000	2,500,000	33,000	20,000

Fabryki żydowskie.

Rok	Ilość fabryk	Kapitał	Personel	Spoż. energ. elektr. w kw. godz.	Przec. kap. na przeds.	Przec: pers. na Przeds.
1923	299	Ł966,000	2,331	—	3,460	8,4
1926	583	1,849,000	5,710	—	3,170	9,8
1930	624	2.095,395	7,582	—	3,360	12,1
1934	970	5,096,791	14.419	12,456,864	5,250	14,9
1936	1,345	8.200,000	25,000	25,642,222	6,120	18,6

Wartość palestyńskiej produkcji przemysłowej obliczana jest na ŁP. 10.000.000 — ŁP. 11.000.000, a wartość netto po potrąceniu wartości surowców — na ŁP. 5.000.000 — ŁP. 6.000.000.

Spożycie prądu elektrycznego Palestine Electric Corporation.

1926	2,343,764	kw./godz.	1931	8,707,917	kw./godz.
1927	2,527,126	„	1932	11,590.350	„
1928	2,973,701	„	1933	20,136,839	„
1929	3,634,838	„	1934	34,385,515	„
1930	6,168,198	„	1935	50,362,193	„
			1936	65,495,957	„

Jerusalem Electric Corporation.

1935	3,308,205	kw./godz.
1936	4.500,000	„

Ruch budowlany. (w ŁP.)

Rok	Tel-Aviv	Jaffa	Hajfa	Jerozolima	Miasta arab.	Żyd. kolonie i miasta	Ogółem
1932	600,000	101,500	318,300	1,750,264	72,611	81,848	2.945,708
1933	1,766,000	248,600	1,152,000	2,118.843	72,621	242,078	5.630.732
1934	2,578,400	841,000	1,600,000	1,239,906	119,520	623.442	7,002,268
1935	3,154,900	438,000	2,528,000	1,433,327	206,771	674,894	8,440,182

Finanse. (w ŁP.)

Rok	Dochody	Wydatki	Saldo
1931	2,333,895	2,374,867	— 40,972
1932—33	3,015,917	2,516.394	+ 499,523
1933—34	3,985,493	2,704,856	+ 1.280,637
1934—35	5,452,633	3,230,010	+ 2.222,623
1935—36	5,770,457	4,236,202	+ 1,534,255
1936—37 (9 mies.)	3,212,176	3,107,328	+ 104,848

Banki.

Stan depozytów w bankach i spółdzielniach kredytowych.

1933 — ŁP. 5,000,000 1935 — ŁP. 14,000,000

1934 — ŁP. 10,000,000 1936 — ŁP. 16,000,000

Obieg pieniężny.

1 stycznia	1933	—	ŁP. 2,541,664
„	1934	—	„ 3,579,664
„	1935	—	„ 4,738,964
„	1936	—	„ 6,561,135
„	1937	—	„ 5,741,135

Działalność bankowa. (w ŁP.)

	Weksle dyskontowane	Pożyczki	Inwestycje
31— 3 1936	2,828,611	6,307,388	4,506,253
31—10 1936	2,463,319	7,189,140	5,223,552

Depozyty i rachunki bieżące w bankach palestyńskich.

	Depozyty a/v	Depozyty termin.	Ogółem	Depoz. spółdz.	Ogółem
31— 3 1936	Ł. 11,679,937	Ł 2,452,552	Ł 14,132,489	—	—
31—10 1936	Ł. 11,466,871	Ł 2,973,275	Ł 14,440,146	Ł 2,642,053	Ł 17,082,19

Transport na szosach i kolejach.

Długość dróg kolejowych — 473 km., z których 329 km. jest szerokotorowych, i 144 km. — wąskotorowych.

Ilość transportów

1933	795.084	ton
1934	942.731	„
1935	1.114.744	„
1936 (11 mies.)	880.162	„

Ilość pasażerów

1933		1.275.308
1934		1.929.107
1935		2.402.000
1936	(11 mies.)	2.287.603

Długość szós

1921	450 km.
1926	631 „
1931	922 „
1933	1.013 „
1935	1.183 „

Ilość zarejestrowanych samochodów

1922	400
1925	1.754
1930	3.186
1934	10.189
1936	15.017

Ruch okrętowy.

Tonaż okrętów zawijających do Palestyny.

Rok	Okręty	Tonaż
1934	4.394	5.966.741
1935	4.845	7.371.776

Ruch okrętowy w portach palestyńskich.

Rok	Tonaż okręt. zawijających do Jaffy	Tonaż wyładowywany i załadowywany w Jaffie	Tonaż okręt. zawijających do Hajfy	Tonaż wyładowywany i załadowywany w Hajfie
1934	2,489,221	607,941	3,488,362	688,959
1935	2,438,717	574,343	4,924,044	925,734
1936	958,732	281,486	4,798,006	920,752

W porcie Tel-Awiw wyładowano i załadowano ogółem 29.368 ton w okresie maj — grudzień 1936.

Nowozałożone przedsiębiorstwa w Palestynie

Spółka akcyjna — a.
Spółka firmowa — f.
Spółdzielnia — s.

ROLNICTWO.

Kwucat Hanoar Haowed „Aleumot“, Kwucat Poalim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s), Zichron Jaakow — osiedle rolnicze.

RUCH BUDOWLANY.

Chewrat Hakirja „Beit“, Aguda Szetufit Ltd. (s), Kiriat Chaim — rozwój przedmieść; „Asphalt Company“ J. Kamhi & J. Eisensteina (f), Hajfa — przedsiębiorstwo budowlane; Nachman Estates Ltd. (a) ŁP. 12.000 — zakup ziemi; Mekorot Water Company Ltd. (a) — ŁP. 30.000 — prace wiertnicze; „Malben“, Building Trade Co. Ltd. (a) — ŁP. 1.000 — przedsiębiorstwo budowlane; „Bait Umaon“, The Building and Organising Co. Ltd. (a) — ŁP. 1.000 — budowa domów; The Beit Szewa Company Ltd. (a) — ŁP. 2.000 — budowa domów w Petach Tikwa; „Ronnie“ Ltd. (a) — ŁP. 1.000 — budowa domów; Szalom Ltd. (a) — ŁP. 1.000 — budowa domów; Meonot Hamekaszer Alef, Aguda Szetufit Ltd. (s), Jerozolima — budowa mieszkań; Beer Szemone (f), Magdiel — prace wiertnicze.

PRZEMYSŁ.

„Reszet“, B-cia Zwi i Aleksander Usza (f), Hajfa — produkcja siatek drucianych; „Mataamim“, James Lissauer i Leo Kuttner (f), Hajfa— produkcja wyrobów cukierniczych i lodów; „Maw“ (f), Tel-Awiw — produkcja artykułów odzieżowych dla młodzieży i dzieci; „Citrussin“, Palestine Citrus Products Ltd. (a), — ŁP. 10.000; The Silicate Workers‘ Company Ltd. (a), — ŁP. 250 — produkcja i sprzedaż cegieł Match Factory „Noga“ Co. Ltd. (a) — ŁP. 25.000 — fabryka zapałek; „Modern“, Kaufman i Scheuer (f), Tel-Awiw — fabryka obuwia; „Fototyp“ (f), Tel-Awiw, laboratorium fototechniczne; „Sela Goldberg Brothers“ (f), Tel-Awiw — fabryka obuwia damskiego.

HANDEL.

„Hadelek“ Ltd. (s), Tel-Awiw — sprzedaż nafty; Kahougi & Tass (f), Jaffa, kolonialne artykuły; Bira & Broide (f), Hajfa — przedstawicielstwo samochodów „Fiat“ dla płn. okręgu Palestyny; „Hadeszon“ (f), Petach Tikwa — kupno i sprzedaż nawozów sztucznych; The Pituach Comp. Ltd. (a) — ŁP. 2.000 — handel gruntami; The Arab Products Company Ltd. (a) — ŁP. 4.000 — narzędzia i surowce; Cattle Dealers & Agents Ltd. (a), — ŁP. 1.000 — import, eksport bydła i ptactwa; „Sinaia“, Roumania-Palestina Corporation Ltd. (a), — ŁP. 1.000 — import, eksport; J. Hillel & Co. Ltd. (a), — ŁP. 2.000 — agentura; „Lajozrim“, Ltd., — ŁP. 500 — materiały budowlane; Breitman & Co. Ltd. (a), — ŁP. 1.000 — drzewo i materiały budowlane; Achuzat Szmuel Blum Ltd. (a), — ŁP. 6.000 — handel gruntami; „Hazerem“ (f), Tel-Awiw — materiały ołowiane; „Kedem“, The Near East Film Trading Comp. (f), Tel-Awiw — zakup filmów dla eksploatacji; S. Wolowec & J. Ojalwo (f), Tel-Awiw — agentura; Szoko Tow (f), Tel-Awiw — kakao.

RZEMIOSŁO.

„Hakef“ (f), Tel-Awiw — instalacje maszynowe i motorowe; „Oneg Hajeled“ (f), Tel-Awiw, — warsztaty wózków dziecięcych; The Jerusalem Press Ltd (a), ŁP. 100 — drukarnia.

BANKI I TOWARZYSTWA UBEZPIECZENIOWE I POWIERNICZE.

„Amalenu“, The Ramat Gan Workers‘ Property Comp. Ltd. (a), ŁP. 1.0000 — sprawy administracyjne; Emplovers Liability Assurance Corporation (Ltd. (f), Hajfa — tow. ubezpieczeniowe; The South British Insurance Company Ltd. — tow. ubezpiecz.; H. Fellman & Co. (f), Tel-Awiw — agentura ubezpieczeniowa i okrętowa.

HOTELE, RESTAURACJE I LOKALE ROZRYWKOWE.

Palestine Theatrical Company (f), Jaffa — zakłady rozrywkowe; Hess Ltd. (a), — ŁP. 1.000 — zakładanie i prowadzenie restauracyj, kawiarni i barów; „Tel-Jam“ (f), Tel-Awiw — restauracja i bar.

BIURA PODRÓŻY I TRANSPORTOWE.

„Howala“, Spółka transportowa (f), Hajfa — biuro transportowe; Middle East & Continental Shipping Company Ltd. (a), — ŁP. 10.000 —

biuro okrętowe; The Scandinavian Near East Shipping Agency (Palestine) Ltd. (a), — ŁP. 1.000 — biuro okrętowe; Storage, Deposit, Export & Import of Citrus Fruits Co. (f), Jaffa — biuro transportowe i składy.

RÓŻNE.

Relief & Consolidation Housing Company, Ltd. (a), — ŁP. 1.000 — zaopatrywanie ubogiej ludności żydowskiej w tanie i higieniczne mieszkania; Afula Workers Property Ltd. (a), — ŁP. 1.000 — prowadzenie zakładów kulturalnych dla robotników w Afuli.

ZWIĘKSZENIE KAPITAŁÓW POSZCZEGÓLNYCH PRZEDSIĘBIORSTW.

National Fishing Co. Ltd. z ŁP. 3.000 — do ŁP. 4.000; Bank Baalei Habatim Co. Ltd. z ŁP. 6.250 do ŁP. 20.000; Jerusalem Electric & Public Service Corporation Ltd. z ŁP. 500.000 do ŁP. 600.000; Fruit Chemistry Ltd. z ŁP. 100.000 do ŁP. 150.000.

Sprawy clearingowe, celne i transportowe

ZMIANY W PRZEPISACH POLSKO-PALESTYŃSKIEGO UKŁADU CLEARINGOWEGO.

W związku z dodatkowymi rozmowami przeprowadzonymi ostatnio między przedstawicielami Polskiego Instytutu Rozrachunkowego a Agencją Żydowską w sprawie układu clearingowego polsko-palestyńskiego z dnia 4 marca 1937 r. zostały wprowadzone z dniem 6 lipca 1937 r. następujące zmiany:

Eksporterzy towarów polskich, dostarczonych ludności żydowskiej, zamieszkałej w Palestynie, będą w myśl protokółu między P. I. R. a Agencją Żydowską z dnia 4 marca 1937 r. otrzymywać pokrycie swych należności w obrocie rozrachunkowym, z wyjątkiem towarów podanych w załączniku Nr 1, który obecnie otrzymuje brzmienie następujące:

1) Przędza wełniana, bawełniana, jutowa.
2) Żelazo, zwykła stal, walcowane.
3) Cynk w blachach i płytach.
4) Cyna i inne towary zagraniczne.
5) Zboża, za wyjątkiem jęczmienia i kasz jęczmiennych.
6) Kłody (kloce) i dłużyce.

W wypadku, gdy towar eksportowany zawiera w cenie sprzedaży

powyżej 20% wartości surowca zagranicznego, procent wartości tego surowca winien być podany w zgłoszeniu wywozowym.

Poniżej podajemy tekst załącznika Nr 2, tj. listy towarów, których eksport do Palestyny w drodze rozrachunku jest dopuszczony za zwrotem %% równowartości w dewizach surowców zagranicznych:

1) Tkaniny wełniane z przędzy nieczesankowej — 50%
2) Tkaniny wełniane z przędzy nieczesankowej — 45%
3) Nici bawełniane — 40%

4) Tkaniny bawełniane surowe
5) Tkaniny bawełniane bielone
merceryzowane
farbowane — 35%
drukowane
wzorzysto-tkane

6) Tkaniny jutowe — 40%
7) Wyroby dziane bawełniane metrowe — 60%
8) Wyroby dziane bawełniane gotowe — 30%
9) Wyroby dziane wełniane metrowe — 60%
10) Wyroby dziane wełniane gotowe — 30%
11) Tkaniny z jedwabiu naturalnego — 40%
12) Aksamity, plusze, welwety, sztuczne baranki, dywany wełniane i półwełniane — 30%
13) Aksamity, plusze, welwety, sztuczne baranki, dywany bawełniane — 30%
14) Koce i pledy — 50%

1) Blacha żelazna stalowa
2) Rury i kształtki żeliwne
3) Wanny, zlewy, umywalnie i inne wyroby żeliwne
4) Walce stalowe lane — 40%
5) Kołnierze, łączniki, kształtki
6) Wyroby lane, surowe
7) Walcówka

8) Rury żelazne, stalowe
9) Drut stalowy, żelazny — 30%
Drut stalowy, kolczasty

10) Gwoździe druciane
11) Naczynia blaszane emaliowane

12) Wyroby z blachy żelaznej i stalowej
13) Śruby, sworznie z gwintem
14) Wkrętki do drzewa żelazne i stalowe
15) Łańcuchy stalowe
16) Okucia do drzwi, okien, żelazne i stalowe — 25%
17) Kłódki i zamki z kluczem
18) Noże i widelce
19) Nożyki do maszynek do golenia
20) Wyroby nożownicze, metalowe
21) Galanteria stołowa z nieszlachetnych metali
22) Kotły parowe, rurkowe
23) Maszyny włókiennicze

24) Wyroby z blachy cynkowej
Wyroby z ołowiu
Wyroby ocynkowane — 40%
Wyroby z metali nieszlachetnych

ZMIANY W PALESTYŃSKIEJ TARYFIE CELNEJ.

Ostatnio zostały opublikowane w palestyńskiej gazecie urzędowej następujące zmiany w palestyńskiej taryfie celnej:

Perfumy (poz. tar. celn. 231) — 500 milsów za litr (dawn. 25% ad valorem)

Soczewica (poz. tar. 176)

a) w całości — 2,5 milsa za kg. (dawn. 2,5 milsa za kg. bez różnicy, czy w całości, czy też łuskana)

b) łuskana — 3,5 milsa za kg.

Piwo importowane z Syrii lub Libanu (poz. tar. 25A) — 10 mils za litr (dawn. dla tych krajów zwolnione z opłat celnych)

Stearyt wapnia — zwolnione z opłat celnych (dawn. 12% ad valorem)

Sitowie do pakowania ryżu — zwolnione z opłat celnych (dawn. 12% ad valorem)

KOMUNIKATY

Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej

WALNE ZGROMADZENIE POLSKO-PALESTYŃSKIEJ IZBY HANDLOWEJ.

W dniu 13 lipca br. odbyło się Walne Zgromadzenie Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej. Zebranie zagaił prezes L. Lewite. Na przewodniczącego zebrania wybrano p. posła dr H. Rosmarina.

Prezes L. Lewite wygłosił dłuższe ogólne sprawozdanie z działalności Izby. Referat szczegółowy sprawozdawczy złożył Dyrektor Izby inż. Józef Thon (treść powyższych sprawozdań zamieścimy w numerze następnym).

Sprawozdanie finansowe oraz preliminarz budżetowy na rok następny przedstawił wiceprezes Izby Sędzia Maksymilian Friede.

P. M. Kott złożył sprawozdanie w imieniu Komisji Rewizyjnej. Nad sprawozdaniami rozwinęła się dyskusja. W wyniku dyskusji uchwalono na wniosek posła dr Rosmarina jednogłośnie przez aklamację absolutorium dla ustępujących władz Izby ze specjalnym podziękowaniem dla pp. prezesa Lewitego, wiceprezesa Friedego, dyr. Thona i wicedyrektora Ankera. Z kolei dokonano uzupełniających wyborów do Rady i Zarządu, których skład przedstawia się w bieżącej kadencji jak następuje: prezes Leon Lewite, wiceprezes: Sędzia M. Friede, sekretarz: adw. B. Ołomucki, członkowie Zarządu: Inż. A. Eiger, dr H. Horowitz, radca L. Milsztejn, dyr. H. Perlmutter, dr N. Sussman, dyr. H. Taubenfeld, inż. M. Temkin; wiceprezesi Rady: naczelny dyrektor Emil Modrycki, poseł H. Rosmarin, członkowie: prezes Z. Aleksandrowicz, prezes N. Eitingon, prezes A. Gepner, inż. D. Goldberg, dyr. M. Hindes, naczelny dyrektor A. Leszczyński, prezes M. Mayzel, dr H. Ritterman, dyr. O. Robinson, inż. S. Rykwert, dr K. Sachs, dr W. Sachs, poseł dr E. Sommerstein, prezes R. Szereszowski, dr Józef Landau, sędzia S. Königstein.

W skład Komisji Rewizyjnej weszli pp. M. Friedberg, M. Kleiman, M. Kott, A. Strancman, R. Zylberstein.

DELEGAT IZBY W ZURYCHU.

W wykonaniu uchwał Zarządu Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej został wydelegowany dn. 29 lipca r. b. dyrektor Izby, p. inż. Józef Thon, do Zurychu, dla odbycia konferencyj, związanych z działal-

nością Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej, w szczególności z polsko-palestyńskimi stosunkami gospodarczymi, oraz z emigracją żydowską z Polski do Palestyny, z okazji XX. Kongresu Syjonistycznego, który rozpoczyna swe obrady w Zurychu dnia 3-go sierpnia r. 1937.

PRACE KOMISJI SPECJALNEJ DLA SPRAW CLEARINGU POLSKO-PALESTYŃSKIEGO

W dniu 28 lipca r. b. odbyło się trzecie skolei posiedzenie Komisji Specjalnej dla Spraw Clearingu Polsko-Palestyńskiego pod przewodnictwem p. dr Tadeusza Nieduszyńskiego, radcy Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Z ramienia Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej w powyższym posiedzeniu brał udział p. dyr. Artur Anker. Obrady Komisji Specjalnej są ściśle poufne.

KONSUL DR. TADEUSZ PISZCZKOWSKI W POLSKO-PALESTYŃSKIEJ IZBIE HANDLOWEJ.

Dnia 30 lipca rb. złożył wizytę Izbie Handlowej Polsko-Palestyńskiej konsul Rzplitej Polskiej w Tel-Awiwie, p. dr Tadeusz Piszczkowski. Pana konsula przyjął w imieniu Izby p. dyr. Artur Anker.

PRZEDSTAWICIELE ŻYCIA GOSPODARCZEGO PALESTYNY W IZBIE.

Ostatnio odwiedzili Izbę prezes Palestyńsko-Polskiej Izby Handlowej w Tel-Awiwie, p. M. Chelouche, dyrektor „Agrobank"-u (Agricultural & Building Bank for Palestine) Ltd., p. Sz. Mirenburg, dyrektor East — Haifa Development Co. Ltd., p. M. Kiriaty, oraz inni przedstawiciele życia gospodarczego Palestyny.

INFORMACJE O MOŻLIWOŚCIACH ZWIĘKSZENIA OBROTÓW HANDLOWYCH POLSKO-PALESTYŃSKICH.

W związku z wejściem w życie układu clearingowego polsko-palestyńskiego Izba Handlowa Polsko-Palestyńska podaje do wiadomości, iż Wydział Handlowy informuje zainteresowanych o nowych możliwościach nawiązania stosunków handlowych Polski z Palestyną.

STATYSTYKA

Handel zagraniczny Palestyny

(wg. danych Palestine Commercial Bulletin).

Handel zagraniczny Palestyny w styczniu i lutym 1937 r.

	styczeń 1937	luty 1937
	w funtach palestyńskich	
Przywóz ogółem	1,535,869	1,489,340
w tym towarów	1,442.401	1,363,158
Wywóz ogółem	1.025,544	822,196
w tym towarów	1.006.808	789.818
Reeksport	11,904	4,226
Tranzyt	27,394	73.747

Przywóz do Palestyny głównych artykułów w styczniu i lutym 1937 r.

	styczeń 1937		luty 1937	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Ryż	16,398	14,449	20,888	19,438
Pszenica	75,757	68,447	31,867	31,245
Żyto	4,998	3,350	7,601	4,262
Mąka pszenna	45,736	62,351	25,646	37,786
Mąka żytnia	473	466	3,455	3,630
Bydło (sztuk)	2,987	32,013	1,402	15,561
Drób (sztuk)	167,821	12,002	165,166	12,737
Cukier	24,870	17,567	23,043	16,847
Kartofle	19,400	11,312	13,907	8,892
Rury żelazne, żeliwne	20,697,450	31,892	36,580,940	51,351
żelazo w sztabach i prętach	27,968	21.977	26,715	20,930
Drzewo budulcowe m³	17,653	39,651	17,510	32,088
Drzewo na skrz. pom. m³	10,648	43,147	13,914	53,821
Dykty	2,038	3,968	2,852	5,191
Tkaniny bawełniane				
szare	450	3,935	416	3,246
bielone	305	4,203	331	4,657
farb. i druk.	1,290	19,072	909	16,234
Tkaniny wełniane	235	13,328	166	10,816
„ z czyst. jedw.	23	1,481	17	1,150
„ z sztuczn. jedw.	238	6,527	258	7,631
Nafta (litrów)	6,873,093	17,333	5,527,672	13,893
Benzyna (litrów)	4,869,372	17,043	4,066,384	14,232
Automobile (sztuk)	94	13,880	—	19,163

Wywóz z Palestyny głównych artykułów w styczniu i lutym 1937 r.

	styczeń 1937		luty 1937	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Pomarańcze (skrzynek)	2,214,116	819,205	1,856,986	597,061
Grejpfruty (skrzynek)	196,114	63,738	283,901	85,055
Cytryny (skrzynek)	8,440	3,207	11,597	4,986
Skóry surowe i suszone	2.048	11,622	2,216	12,222
Jelita	125	1,266	130	1,257
Wino (litrów)	120,866	4,673	59,686	680
Oliwa jadalna	990	7,126	891	7,931
Sezam	13	27	41	99
Migdały	19	224	8	109
Cement	—	—	—	—
Pończochy i skarpetki (tuz.)	55,268	1,373	57,546	1,918
Mydło do prania	2,665	8,838	1,112	3,521
Zęby sztuczne	—	2,825	—	3,138

Handel zagraniczny Palestyny według krajów w styczniu i lutym 1937 r.

	styczeń 1937				luty 1937			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
	w funtach Palestyńskich							
W. Brytania	193,912	677,521	135	6,824	198,979	514,846	261	8,736
Niemcy	203,216	28,759	84	1,114	226,230	29,965	9	688
Francja	17,888	8,854	—	43	24,556	17,473	40	3,530
Czechosłow.	32,163	4,797	195	1.501	36,912	8,032	67	1,245
Belgia	46,656	27,194	2,763	156	45,252	16,672	—	163
Włochy	26,4 6	3,646	36	619	23,830	2,248	77	770
Holandia	23,587	61,736	45	34	20,107	35,528	—	22
Szwecja	11,745	23,524	—	705	8,860	7,213	—	9
Rumunia	119,326	11,873	53	—	127,584	16,863	15	—
Egipt	65,886	10,507	965	4.932	74,077	4,242	228	12,344
Syria	211,887	56,600	2,183	—	94,850	58,130	602	—
Irak	12,685	930	663	795	15,706	915	86	1,342
Iran	3,030	400	—	179	27,989	206	—	—
Turcja	42,767	6,076	—	64	25,913	3.914	26	—
Arabia	1,071	138	—	—	363	158	—	—
Polska	40,319	12,116	—	43	41,358	21,321	3	—

Ruch ludności w Palestynie

(wg. danych „Palestine Gazette")

a) Ogólna ilość przybyłych i opuszczających Palestynę w lutym 1937 r. w porównaniu z tymże okresem 1936 r.

	Luty 1936		Luty 1937	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
Przybyli				
a) Imigranci	2,440	2,353	1,114	967
b) Powracający po nieobecności pow. jednego roku	74	39	82	46
c) Powracający po nieobecności do jednego roku	2,947	1,044	4,828	1,362
d) Turyści przybyli	4,451	1,629	5,038	1,263
e) Turyści tranzytem	554	25	991	97
Ogółem	10,466	5,090	12,053	3,735
Wyjechali				
f) Opuszczający kraj na okr. pow. jednego roku	44	26	99	78
g) Opuszczający kraj na okres do jednego roku	3,896	1,270	5,419	1,499
h) Turyści wyjeżdżający	3,666	929	4,439	696
i) Turyści tranzytem	545	31	908	107
Ogółem	8,151	2,256	10,865	2,380

b) Podział imigrantów według płci.

	Luty 1936				Luty 1937			
	Mężcz.	Kobiet	Chłop. do lat 15	Dziewcz. do lat 15	Mężcz.	Kobiet	Chłop. do lat 15	Dziewcz. do lat 15
Imigranci ogółem	929	991	261	259	530	414	88	82
w tym Żydzi	896	960	253	244	450	375	79	63
Turyści zalegalizowani jako imigranci	125	140	21	30	35	47	8	2
w tym Żydzi	102	120	17	19	23	27	5	1
Ogólna ilość zarejestrowanych imigrantów.	1,054	1,131	282	289	565	461	96	84
w tym Żydzi	998	1,080	270	263	473	402	84	64

c) Kategorie imigrantów

	Luty 1936				Luty 1937			
	Imigranci		Tur. zalegal.		Imigranci		Tur. zalegal.	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
A (I) Kapitaliści (ŁP 1000 i wyżej)	295	239	97	94	92	91	16	14
A (I)2 Członkowie rodzin A (I)	358	357	61	59	66	66	4	4
A (II) Wolne zawody (ŁP. 500)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (II)2 Członk. rodz. A (II)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (III) Rzemieślnicy (ŁP. 250)	16	16	—	—	—	—	—	—
A (III)2 Członk. rodzin A (III)	21	21	—	—	—	—	—	--
A (IV) Osoby z min. dochodem ŁP. 4.—	3	3	3	2	4	4	—	—
A (V) Osoby z kapitałem ŁP. 500.	—	—	—	—	—	—	-	—
A (V)2 Czł. rodz. A (V)	—	—	—	—	—	—	—	—
B (I) Sieroty	1	—	3	—	2	—	—	—
B (II) Duchowieństwo	28	26	3	—	9	6	6	—
B (II)2 Członk. rodz. B (II)	53	53	—	—	11	11	—	—
B (III) Studenci	102	101	1	—	97	93	1	—
C (I) Robotnicy	365	354	25	10	243	238	23	11
C (I)2 Członk. rodz. C (I)	274	274	9	3	137	136	13	9
D Członkowie rodzin mieszkańców Palestyny	897	855	117	90	365	322	28	18
K. Osoby nie podlegające ustawie imigracyjnej	27	—	7	—	88	—	1	—

Obieg pieniężny w Palestynie

(wg. danych „Palestine Gazette")

Ilość monet w obiegu w Palestynie w końcu lutego i marca 1937 r.

Monety w obiegu	Luty 1937		Marzec 1937	
	Ilość	ŁP.	Ilość	ŁP.
Srebrne monety				
100 milsów	2,375,00.)	237,500	2,324 000	232,400
50 milsów	4,340,000	217,000	4,260,000	213,000
Ogółem srebrne monety		454,500		445,400
Niklowe monety				
20 milsów	1,230,000	24,600	1,205,000	24,100
10 milsów	3,380,000	33,800	3,330,000	33,300
5 milsów	4,340,000	21,700	4,340,000	21.700
Ogółem niklowe monety		80,100		79,100
Miedziane monety				
2 milsy	1,496,000	2,992	1,448,000	2,896
1 mils	5,408,000	5,408	5,104,000	5,104
Ogółem miedziane monety		8,400		8,000
Ogółem monety		543,000		532,500
Banknoty w obiegu				
Banknoty:				
ŁP. 100	208	20,800	206	20,600
ŁP. 50	1,533	76,650	1,524	76,200
ŁP. 10	95,784	957,840	96,234	962,340
ŁP. 5	332,671	1,663,355	340,271	1,701,355
ŁP. 1	1.996,330	1,996,330	2,031,230	2,031,230
ŁP. 1/2	596,319	298,159,500	603,818	301,909
Ogółem banknoty		5,013,134,500		5,093,634
Ogółem monety i banknoty		5,556,134,500		5,626,134

Koszty utrzymania w Palestynie

(wg. danych Palestine Commercial Bulletin)

Koszty utrzymania w Palestynie rodziny, składającej się z 5-ciu osób.
(Na podstawie cen detalicznych 20 zasadniczych artykułów).
Podstawa — styczeń 1922 — 100%.

Miesiąc		Wydatki miesięczne ŁP. (funty palestyńskie)	Wskaźnik %
Styczeń	1922	8,749	100,0
„	1923	7,507	85,8
„	1924	6,718	76,8
„	1925	7,682	87,8
„	1926	7,220	82,5
„	1927	7,230	82,6
„	1928	6,705	76,6
„	1929	6,463	73,9
„	1930	5,860	67,0
„	1931	4,909	56,1
„	1932	5,098	58,3
„	1933	4,934	56,4
„	1934	4,591	52,5
„	1935	4,764	54,5
„	1936	4,735	54,1
„	1937	5,457	62,4
Luty	1937	5,335	61,0
Marzec	1937	5,224	59,7
Kwiecień	1937	5,374	61,4

Wskaźniki cen hurtowych

Następujące cyfry odnoszą się do wskaźnika cen hurtowych na artykuły spożywcze i paliwa za miesiąc luty—marzec 1937 r.
podstawa — luty—marzec 1936 r.

Artykuły	Wskaźnik	
	Luty	Marzec
I. Zboża i mięso	127,1	125,0
II. Owoce i inne artykuły spożywcze	120,9	119,0
III. Paliwa i różne	104,3	104,0
Wskaźnik ogólny	117,0	115,9

Handel zagraniczny Syrii

Handel zagraniczny Syrii w r. 1936 w porównaniu z rokiem 1935.

(wg. danych Bulletin Economique, Haut-Commissariat de la Republique Française).

	rok 1935	rok 1936
	w funtach syryjskich (ŁLS)	
Przywóz	29,788,517	28,839,119
Wywóz	11,734,977	16,478,887
Tranzyt	9,595,774	10,090,837
Reeksport	454,069	369.237

Handel zagraniczny Syrii według krajów.

	rok 1935				rok 1936			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
Francja	4,277,977	1,498,730	7,097	324,212	3,861,107	2,844,695	3,660	347,237
W. Brytania	3,191,259	847,449	1,367	1,129,897	3,227,904	1,374,619	4,348	421.035
Niemcy	1,922,728	363.121	1,588	300,318	1,946,753	302,538	1,576	229,369
Czechosłow.	645,604	4,966	1,137	66,677	728,686	25,850	131	38,039
Belgia	1,615,066	153,359	2,125	30,020	1,886,398	342.083	363	131,013
Włochy	1,249,774	451,146	991	230,765	552,722	426,882	25	43.754
Rumunia	1,559,680	42,210	—	130,187	1,775,768	39,301	—	112,896
Turcja	1,756,549	212,674	7,154	767,388	714,843	327,059	5,689	1,752,755
Stany Zjedn.	2,064,939	553,967	2,010	634,666	1,859,919	1,468,104	1,592	495,792
Palestyna	1,121,567	5,342,917	243,894	3,618	1,256,171	6,035.820	206,938	11,046
Irak	1,526.268	353,308	125,509	5,219,664	999,088	170,753	89,527	5,878,152
Transjordania	70,203	434.941	8,068	915	136,102	614.741	12,493	669
Iran	286,794	3,471	7,533	53,238	246,428	6,633	6,972	29,633
Cypr	40,466	16,465	2,222	2,242	38,981	215,597	712	6,410
Egipt	961,646	757,917	37,579	86,778	923,928	894,646	15,734	55,804
Polska	215,334	10	—	13,153	363,780	1,863	1,060	42,582

Przywóz do Syrii głównych artykułów w r. 1936 w porównaniu z r. 1935

	rok 1935			rok 1936		
	Sztuk	Kwintale	ŁLS	Sztuk	Kwintale	ŁLS
Zwierz. żywe i prod. pochodz. zwierz.	522 573	21,975	2,943.284	238,355	17,836	1,445,497
Produkty pochodz. rośl.		584,085	2,094,221		525,452	2,150,706
Tłuszcze pochodzenia zwierz. i rośl.		43,066	430,281		42,734	619,661
Produkty przem. spożyw., napoje, wyr. tyton.	(tuz. but.) 85,688	376,761	1,825,064	75,627	382,676	1,963,702
Produkty mineralne		2,958,570	2,242,170		2.558,056	2,100,779
Prod. chem. i farmac.		122.729	1,717,453		114,005	1,772,322
Skóry i wyr. z nich		37,964	738,641		45,823	934,077
Kauczuk i wyroby z niego		12,733	485,199		11,142	502,538
Drzewo i wyroby z niego		413,364	775,334		555,821	1,013,538
Papier i wyr. z nich		85,579	682,869		78,293	683,283
Wyroby włókiennicze		191,190	7,934,594		195,939	8,717,977
Czapki, kapel., parasole, artyk. mody		1,201	139,530		845	105,811
Szkło, wyr. szklane i ceramiczne		119,850	656,574		101,684	560,278
Kamienie szlachetne i monety		133,080	581,188		212,813	191.925
Metale zwykłe i wyr.		565,027	3,121,300		639,204	3,156,767
Maszyny i aparaty, sprzęt elektrot.	8,409	38,307	1,445,964	19,445	42,637	1,423,193
Środki transport.	4,681	32,416	1,470.775	5,429	20,206	913,648
Instrumenty nauk. i muzyczne	28	1,350	195,631	4,524	1,417	219,329
Broń i amunicja		1,577	48,313	1,269	2,009	63,155
owary niewymien.		4,516	257,371	17	4,789	261,007
Dzieła sztuki		43	2,567		36	1,925

Wywóz z Syrii głównych artykułów w r. 1936 w porównaniu z r. 1935.

	rok 1935			rok 1936		
	Sztuk	Kwintale	ŁLS	Sztuk	Kwintale	ŁLS
Zwierz. żywe i prod. pochodz. zwierz.	119,569	50,418	1,479,684	78,541	71,167	1,601,896
Produkty pochodz. rośl.		1,094,612	2,778,620		2,492,018	6,686,255
Tłuszcze pochodzenia zwierz. i roślin.		65,497	986,581		81,137	1,250,167
Produkty przem. spożyw., napoje, wyr. tyton.	(tuz) 162,038	57,995	770,989	(tuz) 23,178	53,729	733,137
Produkty mineralne		237,309	128,695		337,634	206,659
Prod. chem. i farmac.		18,947	231,770		11.669	197,772
Skóry i wyr. z nich		17,637	457,116		23,524	660,092
Kauczuk i wyroby z niego		8	58		9	417
Drzewo i wyroby z niego		30,500	210,811		13,403	150,145
Papier i wyr. z niego	792	3.645	84,420	2.040	7,318	143,365
Wyroby włókiennicze		70,598	2,927,670		87,930	3,724.097
Czapki, kapel., parasole, artyk. mody		3,257	265,540		2,786	241,528
Szkło, wyr. szklane i ceramiczne		50,310	69,724		25,474	50,706
Kamienie szlachetne i monety		706	768,204		28	190,389
Metale zwykłe i wyr.		40,285	227,007		29,662	193,926
Maszyny i aparaty, sprzęt elektrot.	163	2,382	41,523	88	1,591	33,512
Środki transport.	248	8,391	211,989	251	3,909	207,895
Instrumenty naukowe i muzyczne	10	178	25,171	1	160	12,087
Broń i amunicja		—	130		—	49
Towary niewymien.		4,453	60,983		10,938	182,040
Dzieła sztuki		81	8,292		708	11,743

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Fredry 10. — Tel. 246-37, 521-06. P. K. O. 9231.

Redaktor odpowiedzialny:
Inż. JÓZEF THON

Wydawca:
POLSKO-PALESTYŃSKA IZBA HANDLOWA

Druk. „Monolit", Warszawa, Elektoralna 3, tel. 581-92.